

Brüssel, 20. märts 2023
(OR. en)

7264/23

COASI 59
ASIE 26
CFSP/PESC 417
COHAFA 31
DEVGEN 60
SUSTDEV 44
COPS 125
POLMIL 50
MIGR 90

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Kuupäev: 20. märts 2023

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 7191/23, 7234/23

Teema: Afganistan

– Nõukogu järelused (20. märts 2023)

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järelused Afganistani kohta, mille nõukogu kiitis heaks oma 3941. istungil, mis toimus 20. märtsil 2023.

Nõukogu järeldused Afganistani kohta

1. Euroopa Liit kinnitab taas oma põhimõttelist pühendumist rahu ja stabiilsuse saavutamisele Afganistanis ning Afganistani rahva toetamisele. Rahvusvaheline üldsus tervikuna on huvitatud sellest, et Afganistan oleks stabiilne, et ennetada piirkondlikku ebastabiilsust, terrorismiohte, sundrännet ja ebaseaduslikku rännet.
2. EL kinnitab taas, et nõukogu 15. septembri 2021. aasta järeldustes esitatud kriteeriumid, mille alusel hinnatakse Talibani määratud vahevalitsuse poliitikat ja meetmeid, on olulised ja kehtivad. EL kutsub Talibani veel kord üles Afganistani rahva huvides austama, kaitsma ja täitma kõiki inimõigusi, reageerima inimõiguste rikkumistele, looma kaasava ja representatiivse valitsuse, hoidma ära olukorra, et Afganistan toimib terrorismibaasi või rahastajana või et terrorism levib sealt teistesse riikidesse, tagama takistamatu ja mittediskrimineeriva humanitaarabi juurdepääsu ning jätkama ohutu, turvalise ja korrakohase Afganistani ja sealt välja reisimise võimaldamist.
3. EL avaldab kahetsust selle pärast, et alates 2021. aasta augustis toimunud põhiseadusel põhinenud valitsuse kukutamisest on Talibani tegevus ja otsused toonud vastupidiselt Talibani võetud kohustustele kaasa Afganistani rahva, eelkõige naiste ja tütarlaste inimõiguste, poliitilise, majandus- ja humanitaarolukorra järsu halvenemise. See hõlmab Afganistani rahva selliste kodaniku-, poliitiliste, sotsiaalsete, majanduslike ja kultuuriliste õiguste jätkuvat ja süstemaatilist rikkumist, mida tunnustatakse rahvusvahelistes lepingutes, mille osalisriik Afganistan on. Talibanil on ainuvastutus oma tegevuse, käskude ja otsuste tagajärgede eest ning selle eest, et need ei ole õiguspärased ei riigisisese ega ka rahvusvahelise õiguse kohaselt.

4. EL on väga mures selle pärast, et ta on saanud teateid inimõiguste, eriti naiste, tütarlaste ja poiste, etnilistesse ja usuvähemustesse kuuluvate isikute, LGBTI-inimeste, inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike ja muude meediatöötajate, endiste julgeolekujõudude töötajate ja poliitikute inimõiguste süstemaatiliste rikkumiste kohta, mis on toime pandud hoolimata Talibani väljakuulutatud nn amnestiast, ning mõistab need teravalt hukka. Tuleb tagada vastutus inimõiguste rikkumiste ning rahvusvahelise õiguse rikkumiste eest. Sellega seoses tuleb EL meelde, et Afganistan on Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi osalisriik. EL ja selle liikmesriigid on valmis kaaluma vastutusele võtmise mehhanismide aktiveerimist, mis on sätestatud inimõigusi käsitlevates lepingutes, mille osalisriik Afganistan on.
5. Ulatusliku ja süstemaatilise soolise diskrimineerimise institutsionaliseerimine Talibani poolt on tõsine mure ja maailmas erandlik. EL mõistab teravalt hukka Talibani otsused, mille tulemusena on üldiselt vähenenud naiste ja tütarlaste olukord, sest nad jäetakse kõrvale avalikust elust ja neil takistatakse kasutada nende inimõigusi, sealhulgas õigust haridusele, tööle ja liikumisvabadusele. Oma diskrimineeriva otsusega keelata naistel töötada riiklikes ja rahvusvahelistes valitsusvälistes organisatsioonides takistab Taliban Afganistani rahvale humanitaarabi andmist ja toetuse andmist nende põhivajaduste rahuldamiseks ning alates 2021. aasta augustist vastutab ta riigis valitseva raske humanitaar- ja majandusolukorra halvenemise eest.
6. Tuletades sellega seoses meelde nõukogu 17. detsembri 2018. aasta ja 14. novembri 2022. aasta järeldusi naiste, rahu ja julgeoleku kohta, kinnitab EL taas oma pühendumust soolisele võrdõiguslikkusele ja sooteadlikule tegevusele, mille hulka muu hulgas kuulub naiste ja laste diskrimineerimise ja nende vastu suunatud vägivalla kõigi vormide eest vastutusele võtmine ning nende vastu võitlemisele kaasaaitamine.

7. EL kordab oma vankumatut pühendumust toetada kõigi afgaanide, sealhulgas naiste ja tütarlaste ning etnilistesse ja usuvähemustesse kuuluvate isikute täielikku osalemist kõigis eluvaldkondades Afganistanis. EL kutsub Talibani üles tühistama kiiresti oma repressiivsed otsused, sealhulgas otsused, mis piiravad naiste ja tütarlaste hariduse omandamist ning nende täielikku, võrdset ja sisulist osalemist avalikus elus. Naiste ja tütarlaste haridusele juurdepääsu piiramine kahjustab veelgi laastavamalt Afganistani majandust ja arengut.
8. EL on valmis vastu võtma täiendavaid sihipäraseid piiravaid meetmeid nende suhtes, kes vastutavad inimõiguste raskete rikkumiste eest. Nende piiravate meetmete eesmärk ei ole avaldada negatiivset mõju Afganistani elanikkonnale ja need on tagasipööratavad.
9. Kooskõlas naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1325 ning noori, rahu ja julgeolekut käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 2250 ja ÜRO hilisemate asjaomaste resolutsioonidega tuletab EL meelde naiste ja noorte olulist rolli konfliktide ärahoidmisel ja lahendamisel, rahuläbirääkimistel, rahuloomes, rahuvalves, humanitaarabi andmisel ja konfliktijärgsel ülesehitamisel ning rõhutab, et on tähtis, et naised ja noored osaleksid võrdselt ja täiel määral kõigis rahu ja julgeoleku säilitamise ja edendamise jõupingutustes.
10. EL ja selle liikmesriigid jätkavad Afganistani naiste hääle võimendamist, sealhulgas „Hear Us“ ja ELi toetatava Afganistani naisjuhtide foorumi kaudu, andes rahvusvahelisele üldsusele võimaluse kuulata nende seisukohti ja võtta neid arvesse Afganistani käsitleva rahvusvahelise poliitika kujundamisel.

11. EL mõistab karmilt hukka naistel riiklikes ja rahvusvahelistes valitsusvälistes organisatsioonides töötamise keelamise ning kutsub Talibani üles võtma see otsus viivitamatult tagasi. EL on üks peamistest Afganistani rahvale abi andjatest ning on jätkuvalt pühendunud abi andmise jätkamisele, et leevendada tõsist humanitaar- ja sotsiaal-majanduslikku kriisi. EL on valmis andma humanitaartoetust ning toetust põhivajaduste ja elatusvahendite jaoks põhimõttelise lähenemisviisi alusel kooskõlas rahvusvahelise õigusega, sealhulgas rahvusvahelise inimõigustealase õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõigusega, järgides humanitaarabi põhimõtteid ning praeguses etapis eelkõige lähtudes humanitaarabi käsitlevast dokumendist „Guiding principles and donors’ expectations“ („Juhtpõhimõtted ja rahastajate ootused“).
12. ELi põhimõttelise lähenemisviisiga kaasneb eeskätt see, et abi andmist võib jätkata, kui naised saavad abi kohaletoimetamises sisuliselt osaleda ja saavad jätkuvalt abi kahju mittetekitamise põhimõtte alusel ja diskrimineerimiseta, abi naiste poolt naistele andmise vaimus ning nii, et seejuures on tagatud ka abi saajate turvalisus. Keelust mõjutatud naistöötajaid ei tohiks asendada. Juhul, kui mõnda tegevust ei saa jätkata kooskõlas ELi põhimõttelise lähenemisviisiga, vaadatakse ELi toetus vastavale tegevusele läbi. Sellega seoses luuakse töökindel järelevalvemehhanism. EL kutsub Talibani üles järgima rahvusvahelist humanitaarõigust, austama humanitaar- ja põhivajadustega seotud tegevuste neutraalsust, sõltumatust ja erapooletust ning tagama, et kõik abitöötajad, sealhulgas kõik naistöötajad, saavad jätkata osalemist abi kohaletoimetamises ning neil on vaba ja takistamatu juurdepääs kogu territooriumile.
13. EL jätkab Afganistani sõltumatu meedia, kodanikuühiskonna organisatsioonide, muu hulgas inimõiguste ja naiste õiguste valdkonnas tegutsevate organisatsioonide, ning inimõiguste kaitsjate vankumatut toetamist hoolimata nende ahtast ja ohtlikust tegutsemisruumist.
14. EL kooskõlastab tihedalt oma tegevust kõigi piirkondlike ja rahvusvaheliste partneritega ning rõhutab ÜRO keskset rolli Afganistanis. EL jätkab ÜRO abimissiooni Afganistanis (UNAMA) täielikku toetamist selle ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonis 2678 (2023) sätestatud ulatuslike volituste alusel, millel on tugev inimõiguste komponent, ning ÜRO Afganistani inimõiguste olukorra eriraportööri töö täielikku toetamist.

15. Nõukogul on hea meel ELi kohaloleku üle Kabulis, mis tugevdab abi kohaletoimetamist, aitab jälgida poliitilist, julgeoleku-, majandus- ja humanitaarolukorda, hõlbustab tegevuse koordineerimist ja suhtlust rakenduspartnerite ja Afganistani rahvaga ning võimaldab jätkata vajalikku operatiivkoostööd *de facto* ametivõimudega, mis ei tähenda, et neid käsitataks legitiimsena. Tänu oma kohalolekule riigis jätkab EL esmajärjekorras oma otsese toetuse andmist Afganistani rahvale ja viimasega suhtlemist, sealhulgas nende afgaanide vaba ja turvalise läbipääsu hõlbustamist, keda ELi liikmesriigid saaksid vastu võtta.
16. EL tuletab meelde ELi erisaadiku Afganistanis tehtava töö olulisust ELi seisukoha edastamisel dialoogides piirkondlike ja rahvusvaheliste partneritega ning paljude erinevate sidusrühmadega nii Afganistanis kui ka mujal, samuti suhtlemisel *de facto* ametivõimudega tihedas koostöös liikmesriikidega. EL ja selle liikmesriigid kordavad, et on tähtis jätkata dialoogi ja koostööd kõigi piirkondlike ja rahvusvaheliste partneritega, et edendada stabiilse, turvalise ja jõuka Afganistani kujundamist. Jätakuvalt on prioriteediks ELi ja Kesk-Aasia partnerite vaheline korrapärane dialoog Afganistani teemal ning suhtlemine Afganistani naabritega, moslemite enamusega riikidega, Islami Koostöö Organisatsiooniga ja Pärsia lahe riikidega kooskõlas 18. mai 2022. aasta ühisteatisega, mis käsitleb strateegilist partnerlust Pärsia lahe riikidega. Sellega seoses tervitab EL rahvusvahelise üldsuse, eelkõige Islami Koostöö Organisatsiooni jõulisi avaldusi naiste ja tütarlaste hariduse kohta.
17. EL väljendab suurt muret selle pärast, et Afganistanis on seadnud end sisse ja tegutsevad terrorirühmitused, muu hulgas Islamiriigi rühmituse Khorasani provintsi haru (ISKP) ja Al Qaeda. EL mõistab hukka jätkuvad terrorirünnakud, mis on suunatud Afganistani elanike, eriti etnilistesse ja usuvähemustesse kuuluvate isikute ja Afganistanis asuva rahvusvahelise kogukonna vastu ning naaberriikide vastu. Afganistan ei tohiks taas olla terrorismi ja vägivaldse äärmusluse baas või riik, kus terroristlikku ja vägivaldse äärmuslusega seotud tegevust kavandatakse, õpetatakse, rahastatakse või levitatakse teistesse riikidesse, või kes teisi riike ähvardab või korraldab teiste riikide vastu rünnakuid. Sellega seoses tuletab EL meelde ühest nõuet, et Taliban lõpetaks kõik otsesed ja kaudsed sidemed terrorismiga, ning kordab, et Taliban kannab vastutust terrorismivastases võitluses. EL on jätkuvalt pühendunud Afganistani käsitleva ELi terrorismivastase võitluse tegevuskava ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2593 (2021) rakendamisele.

18. EL ja selle liikmesriigid on valmis veelgi suurendama oma toetust Afganistani naabritele ja partneritele kogu piirkonnas laiemalt, et hoida ära negatiivne ülekanduv mõju, sealhulgas terrorismi, vägivaldse äärmusluse ja usulise radikaliseerumise levitamine. EL tõhustab korrapäraseid terrorismivastaseid konsultatsioone asjaomaste partnerite ja naaberriikidega, kasutades kahepoolseid, piirkondlikke või mitmepoolseid foorumeid/formaate, ning toetab jätkuvalt nende suutlikkuse suurendamist terrorismi ja vägivaldse äärmusluse ennetamiseks ja nende vastu võitlemiseks tihedas koostöös liikmesriikidega.
19. EL on mures uimastitootmise ja -kaubanduse pärast ning selle pärast, et väidetavalt on suurenenud oopiumimooni kasvatamine, millega kaasnevad tõsised potentsiaalsed tagajärjed tervisele ja julgeolekule nii Afganistanis, naaber- ja transiidiriikides kui ka Euroopas.
20. Lisaks on EL mures väike- ja kergrelvade ning laskemoona leviku ohu pärast Afganistanis ja mujal ning seega tervitab ÜRO abimissiooni Afganistanis (UNAMA), millele on antud volitus toetada piirkondlikke ja rahvusvahelisi jõupingutusi väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse ja destabiliseeriva hankimise ning nende kõrvaesuunamise ennetamiseks ja käsitlemiseks Afganistanis ja piirkonnas, ning julgustab sellega seotud tegevusi veelgi toetama.
21. EL tunnistab, et esineb oht, et humanitaar- ja julgeolekutingimuste edasine halvenemine võib sundida rohkem inimesi Afganistanist lahkuma, mille tõttu võib suureneda sundränne, mis avaldaks omakorda negatiivset mõju tööle, mida tehakse inimkaubanduse ning ebaseadusliku rände ärahoidmiseks. Olemasolevate võrgustike kaudu tuleks jätkuvalt ja veelgi tugevamalt jälgida rändevoo ning inimkaubanduse, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ning ebaseadusliku rände ja selle võimaliku ärakasutamise suurenemise riski, sealhulgas seoses hübriidohtudega. Euroopa tiimi lähenemisviisi järgides jätkab EL koostöö tegemist kolmandate riikidega, eelkõige nende naaber- ja transiidiriikidega, kes võtavad vastu arvukalt Afganistanist pärit rändajaid ja pagulasi, ja suurendab oma toetust sellistele kolmandatele riikidele, et tugevdada nende suutlikkust pakkuda pagulastele ja vastuvõtivatele kogukondadele kaitset, väärikaid ja turvalisi vastuvõtutingimusi ning püsivaid elatusvahendeid.

22. Ohus olevate inimõiguste kaitsjate ja teiste afgaanide kaitsmine on endiselt üks ELi prioriteet. EL ja selle liikmesriigid jätkavad, vabatahtlikkuse alusel, ohus olevatele inimestele turvaliste teede loomist peamiselt ümberasustamise ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise kaudu.
23. Nõukogu kutsub ELi kõrget esindajat ja komisjoni üles tagama, et ELi seisukoht edastatakse kõigile osalejatele Afganistanis ning meie piirkondlikele ja rahvusvahelistele partneritele.
-